

Երեսնամյա այսպիսին

**ՄԱՅՐ ԱՅԹՈՒ ՍՈՒՐԲ ԷԶՄԻԱՇՆԻ
ԿՐՈՆԱԿԱՆ, ՄԵԱԿՈՒԹԱՅԻՆ,
ԼՐԱՏՎԱԿԱՆ ԵՐԿՆԱԲԱԾԱԹԵՐՈՒ**

ՄԱՍԼՈ ՀԱՂՈՐԴԱԳՐՈՒԹՅՈՒՆ

Քահանայական ձեռնադրություն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում

Ապրիլի 15-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում կատարվեց քահանայական ձեռնադրություն եւ օծում: Սրբազան արարողությունը հանդիսապետում էր Ն. Ս. Օ. Ս. Տ. Գարեգին Բ Շայրազույն Պատրիարք եւ Ամենայն Յայոց Կաթողիկոսը:

Չընթաց Սր Պատարագի, ձեռնադր. ԱՄՆ Արեւմտյան թեմի առաջնորդ գերաշնորհ Տ. Յովնան արք. Տերտերյանի, տասներկու սարկավագ ստացավ քահանայական ձեռնադրություն: Ձեռնադրող սրբազան հայրը նորոգեց քահանայական վերականգնեց հոգեւոր նոր անուններով. Արմեն սրկ. Խաչատրյանը վերանվանվեց Տ. Ժորայր, Յովնանսեն սրկ. Ամիրյանը՝ Տ. Առաքել, Գեորգ սրկ. Յարությունյանը՝ Տ. Եփրեմ,

Գաննիկ սրկ. Կիրակոսյանը՝ Տ. Յարություն, Արտակ սրկ. Օհանյանը՝ Տ. Յովել, Յմայակ սրկ. Մանուկյանը՝ Տ. Վիգեն, Անդրանիկ սրկ. Միխայիլանը՝ Տ. Սողոմոն, Յայկ սրկ. Ամիրյանը՝ Տ. Մարգարիտ, Գարիկ սրկ. Գրիգորյանը՝ Տ. Սիմեոն, Վահե սրկ. Պողոսյանը՝ Տ. Արմաշ, Օգեստ սրկ. Միրզոյանը՝ Տ. Արամ, Գեորգ սրկ. Չեխալյանը՝ Տ. Մանուկ:

Նույն օրը՝ երեկոյան ժամերգության ժամանակ, կատարվեց նաեւ վերադարձ վճռության արարողություն: Տ. Յարություն եւ Տ. Մարգարիտ, որպէս կուսակրոն քահանայներ, ստացան վեղար եւ համարեցին Մայր Աթոռ Սր Էջմիածնի միաբանության շարքերը:

Մայր Աթոռում քառասունյար պահեցողության շրջանն ավարտելուց հետո, Նորին Սրբութեան բարձր տնօրինությամբ, նորածն եկեղեցականները հովվական ծառայության կկոչվեն Յայատաւայայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու թեմերում եւ Մայր Աթոռի տարբեր կառույցներում:

Երիտասարդական հավաք Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում

Ապրիլի 16-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում տեղի ունեցավ Յայատաւայայց Առաքելական Սուրբ Եկեղեցու Յամահայկական երիտասարդական եկեղեցասիրաց կազմակերպության կազմավորման հարցին նվիրված ժողով՝ Նախագահությամբ ԱՄՆ Արեւմտյան թեմի առաջնորդ Տ. Յովնան արք. Տերտերյանի: Ժողովին ներկա էին Յայատաւայայց Կրաստանի եւ Արցախի թեմերի ժամանակ երիտասարդներ:

Ժողովի ընթացքում հստակեցվեցին առաջին պատգամավորական ժողովի եւ համազգային ուխտագնացության անցկացման թվականները: Ըստ այդմ՝ պատգամավորական ժողովը կգումարվի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնում 2008 թ. հուլիսի 11-12-ին, ուխտագնացությունը Սր Էջմիածնից - Օշական տեղի կունենա նույն թվականի հուլիսի 12-13-ը: Կայանալիք պատգամավորական ժողովին կմասնակցեն շուրջ երեք հազար, իսկ ուխտագնացությանը՝ երկու հազարից ավելի երիտասարդներ:

Յովնան սրբազանն իր խոսքում հորդորեց երիտասարդներին իրենց ստանձնած պարտականությունների մեջ լինել հետեւողական եւ աշխատասեր՝ վստահեցնելով, որ այս կազմակերպությունը, որն ունի հստակ առաքելություն, կարողաբացի երիտասարդների սպասելիքները:

Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիրում

Ապրիլի 24-ին՝ 1915 թ. Յայոց ցեղասպանության հիշատակության օրը, Ն. Ս. Օ. Ս. Տ. Գարեգին Բ Շայրազույն Պատրիարք եւ Ամենայն Յայոց Կաթողիկոսը՝ Մայր Աթոռի միաբանների ուղեկցությամբ, այցելեց Մեծ Եղեռնի զոհերի հիշատակին նվիրված Ծիծեռնակաբերդի հուշահամալիր:

Ծիծեռնակաբերդում Գարեգին Բ Ամենայն Յայոց Կաթողիկոսը եւ Յայրազահ Ռոբերտ Քոչարյանը ծաղկեպսակներ գետնեցին, ապա անմար կրակի մոտ, հանդիսապետությամբ Վեհափառ Յայրապետի, կատարվեց հոգեհանգստյան արարողություն՝ 1915 թ. Եղեռնի անմեղ նահատակների համար:

Արարողությանը ներկա էին Ամ Նախագահ Տիգրան Թորոսյանը, Յայ վարչապետ Սեփ Սարգսյանը, պետական այրեր:

Նույն օրը Մայր Աթոռ Սր Էջմիածնում մատուցվեց Սր Պատարագ: Պատարագին էր Մայր Աթոռի

միաբան, Երեւանի Սուրբ Գրիգոր Լուսավորիչ Մայր եկեղեցու հոգեւոր հովիվ Տ. Անուշավան Եպս Ժամկոչյանը:

Պատարագի ավարտին Մայր տաճարի հարեւանությամբ գտնվող Աղոթքի եւ ուխտի խաչքարի մոտ կատարվեց հոգեհանգստյան արարողություն:

Ամենայն Յայոց Կաթողիկոսը շնորհավորել է Հոռմի Պապ Բենեդիկտոս ԺԶ-ին

Ն. Ս. Օ. Ս. Տ. Գարեգին Բ Շայրազույն Պատրիարք եւ Ամենայն Յայոց Կաթողիկոսը շնորհավորական գիր է հղել Հոռմի Պապ Նորին Սրբութեան Բենեդիկտոս ԺԶ-ին՝ ծննդյան 80-ամյա տարեդարձի առիթով:

«Մենք վստահ ենք, որ Ձեր առաջնորդությամբ Հոռմնական Կաթողիկ Եկեղեցին իր բազմադարյա առաքելությանը մերկայիս ժամանակագրությամբ մեջ կարձանագրի մեր հաջողությունները, եւ ջերմ ու եղբայրական հարաբերությունները Հայաստանյայց Առաքելական եւ Հոռմնական Կաթողիկ Եկեղեցիների միջեւ կշա-

րունակեն զարգանալ: Մեր աղոթքն է, որ մեր Եկեղեցիների միջեւ համագործակցությունն ու բարեկամությունը առավել ամրապնդվեն այս մեր դարաշրջանում՝ մեր հավատացելիք սրտերում՝ քրիստոնեական սիրտ եւ եղբայրությամբ ոգու գործակցմամբ»,- ասված է Վեհափառ Յայրապետի շնորհավորական ուղերձում:

Նորին Սրբութեանը մարդկային եւ 80-ամյա սրբազան քահանայապետին քաջառողջություն եւ արդյունաշատ գահակալություն՝ ի մխիթարություն հավատավոր իր հոտի եւ ի պայծառության Կաթողիկ Եկեղեցու:

Մանուկների ուխտագնացություն Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին

Ապրիլի 15-ին Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածնի Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանը կազմակերպել էր ուխտագնացություն՝ տասներկու տարեկան հասցեատերությունների (մանկատներ, հատուկ դպրոցներ,

հայրորդյա տներ) մոտ 220 սաների մասնակցությամբ:

Պատանի ուխտավորներն իրենց առաջին իջեւանը կատարեցին տարբեր հասցեատեղիների (մանկատներ, հատուկ դպրոցներ,

Մանուկները ուղեով շրջեցին նաեւ Կարաբաղյապատի մյուս վանքեր ու եկեղեցիները: Սր Գայանե վանքում բոլորը միասին մասնակցեցին սիրո ճաշի, ապա շարժվեցին դեպի Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին:

Ուխտավորներից ավագներն այցելեցին «Ալեք եւ Մարի Մանուկյան» գանձատուն, ծանոթացան ցուցադրվող եկեղեցական սպասքի, զգեստների եւ ազգային եկեղեցական մշակույթի տարբեր նմուշներին:

Մանուկները Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանի հանդիսություններին դասիկոնում պատանի երգիչների կատարմամբ ունկնդրեցին նաեւ ժողովրդական երգեր:

**ՄԱՅՐ ԱՅԹՈՒ ՍՐ ԷԶՄԻԱՇՆԻ
ՏԵՐԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԱՍՏԱՎՈՐ**

ԹԵՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

Ոգեկոչման արարողություններ՝ նվիրված Հայոց Մեծ Եղեռնի 92-ամյակին

Մոսկվայում

2007 թ. ապրիլ 23-ին՝ երեկոյան, Հայոց Մեծ Եղեռնի 92-րդ տարեկից կապակցությամբ Մոսկվայի Նորակառուցյալ առաջնորդախոս եկեղեցում տեղի ունեցավ հսկման երեկո: Մոսկվայի հայերի համար ապրիլ 23-ի երեկոյան հսկման այս տարի Մայր Եկեղեցու նախաձեռնությամբ միավորել էր Մոսկվայում գործող համարյա բոլոր երիտասարդական կազմակերպություններին:

Սգո հանդիսությունն սկսվեց Տերունական արդթով, որից հետո հավաքված երիտասարդության օրվա խորհրդով իր օրինության խոսքն ուղղեց թեմակալ առաջնորդ Տ. Եզրաս եպս Ներսիսյանը: Բացման խոսքով հանդես եկավ նաեւ Մոսկվայի «Նուռ» եկեղեցապիտոց երիտասարդական կազմակերպության հոգեւոր պատասխանատու Տ. Գրիգոր քնն.

Գրիգորյան: Հանդիսության մշակութային մասին մասնակցեցին Մոսկվայի «Օվաննա» կամերային երգչախումբը, հանրահայտ ջութակահար Կարեն Շահգալյանը եւ ուրիշներ:

Ապրիլի 24-ին՝ ժամը 12.00-ին, Ռուսահայոց թեմի Նորակառուցյալ Մայր տաճարի բակում էին հավաքվել մոսկվայի բազմաթիվ հայորդիք, ովքեր եկել էին իրենց հարգանքի տուրքը մատուցելու մեր անմեղ զոհերի սուրբ հիշատակին: Սգո հանդիսությունը ներկա էին Ռուսաստանի Դաշնությունում ՀՀ դեսպանության ներկայացուցիչները, Մոսկվայում Երեւանի թաղաքապետարանի ներկայացուցիչները, Ռուսաստանի հայերի միությունը, ինչպես նաեւ Մոսկվայում գործող բոլոր ազգային, հասարակական ու մշակութային կառույցները:

Վիրահայոց թեմում

Ապրիլյան նահատակների ոգեկոչման արարողությունները Թբիլիսիի հայոց հովուությունում, թեմի առաջնորդ Տ. Վազգեն եպս Սիրյաչյանի մասնակցությամբ, սկսվեցին ապրիլի 23-ին: Այդ օրը Թբիլիսիի Կիսլոյի տանը ցուցադրվեց Հայոց Մեծ Եղեռնին նվիրված

զոհերի լույս հոգիների: Ապա երիտասարդները ջախերով շարժեցին դեպի Վրաստանում Թուրքիայի դեսպանատուն, ուր կայացավ բողոքի խաղաղ ցույց:

Ապրիլի 24-ի առավոտյան թեմի բոլոր եկեղեցիներում մատուցվեց Պատարագ:

Ֆիլմերի շարք, որի ավարտին ոգեկոչման խոսք ասաց առաջնորդական մշակույթի ու երիտասարդության հարցերով բաժնի ղեկավար Լեւոն Փոփոյանը:

Նույն օրը՝ երեկոյան, առաջնորդական Սբ Գեորգի եկեղեցում Վազգեն սրբազանի հանդիսապետությամբ կատարվեց ժամերգություն, որին հաջորդեց եկեղեցու բակում խարույկի վառման արարողությունը՝ ի հիշատակ անմեղ

Արարողությանը ներկա էին Վրաց Ավետարանական - Մկրտական եկեղեցու առաջնորդ Տ. Մալխազ եպս Ստորյակաշվիլին, Վրաց Ուղղափառ եկեղեցու հոգեւոր պատգամավոր Կարոնեկտոր Սերգեյ Վարդանանիձեն, Վրաստանում ՀՀ արտակարգ եւ լիազոր դեսպան Դրաշ Սիվկալանյանը, Վրաստանի հայերի միության նախագահ Զենիկ Մուրադյանը, Վրաստանի խորհրդարանի անդամներ Սեդե

Հավաքված ներկաները նախ ծաղկեպսակներ դրեցին եկեղեցու բակում կանգնեցված խաչքարի մոտ, որից հետո սկսվեց հոգեհանգստյան արարողությունը: Հանդիսադիր սրբազան հայրը, Մոսկվայի Սբ Հարություն եկեղեցու հոգեւորականաց դասի առաջնորդակալությամբ, արդթ վեր առաքեց առ Աստված՝ Հայոց Մեծ Եղեռնի նահատակների հոգիներին խաղաղության ու հանգստության համար: Հավատար արարողության ներկաներին իր օրինության խոսքն ուղղեց Եզրաս սրբազանը՝ մասնավորապես ասելով. «Համազգայն է վիշտն է, որ այսօր համայնմբել է մեզ բոլորիս այսօր այստեղ՝ նվիրական այս վայրում, նորակերտ մեր Մայր տաճարի բակում՝ միասին արդթելու, միասին գլուխ խոնարհելու եւ հավատարմության մեր ուխտը նորոգելու մեր անմեղ նահատակների մշտական եւ սուրբ հիշատակի առջեւ: Թուրքական հայաշինչը հրեշտածին ծրագիրն ամեն ինչ նախատեսել էր իր մեջ, կազմակերպված սրի բաշել եւ բնաշնչել մի ողջ պատմական ժողովուրդ: Սակայն հաշիվ չէր առել ամենակարեւորը՝ հայ ժողովրդի ապրելու եւ իրենց Աստծուն պաշտելու արդար իրավունքը: Հաշիվ չէր առել այն, որ Զրիստոսիսի հավատարմիք, Զրիստոսի հետ բազմիցս խաչված ու ցարքարված մեր ժողովուրդը քրիստոսակերպ էլ հարություն պետք է առնի: Եվ այսօրվա Նորանկալ մեր պետությունը, ապրող ու արարող մեր ժողովուրդն այդ հարության ապացույցն ու վկայությունն են»:

ՌՈՒՍԱՆԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ՄԱՍԼՈ ԴԻՎԱՆ

Իսախայի հայոց հովուությունում

21 Ապրիլ: Հայոց ցեղասպանության 92-ամեակին առիթով տեղի ունեցավ միջեկեղեցական բանախօսություն, որը կազմակերպված էր Իսախայի Հայոց հոգեւոր հովուության ու Միլանի քրիստոնեական եկեղեցիներու խորհուրդի համագործակցությամբ: Նիստը բացվեցավ ատենապետությամբ պրն. Տիգրան Երեցյանի, ով իր խոսքին մեջ Երեւանի թեմի հայոց պետության կողմէ եղած ժխտողական ամեն փորձ ու կեցուածք, այսօր եւս կրնանք համարել որպէս շարունակություն 1915 թուականին եղած ցեղասպանության:

Տ. Դրաշան Վալդմանի (Միլանի) քրիստոնեական եկեղեցիներու խորհուրդի նախագահ) իր խոսքին մեջ Երեւանի թեմի հայոց

վրդ. Շահենեանի, Միլանի Նշանկո Ս. Ամբրոսիոս մայր տաճարի մեջ մատուցուեցավ Պատարագ՝ ի յիշատակ ապրիլեան նահատակաց մերոց: Պատարագին իր մասնակցությունը բերական էր Մայր Աթոռ Ս. Եջմիածնի միաբան Տ. Գեղարդ աթղ. Վահուկին:

Պատարագի սրբազան արարողության ներկայ էին Կարտիկալ Տիգրանի Թեմականի ներկայացուցիչը, Միլանի թաղաքապետի ներկայացուցիչը, տեղի քոյր եկեղեցիներու ներկայացուցիչները, Միլանի եկեղեցական խորհրդի անդամները, Միլանի մեջ հաստատուած Եկուամենիկ կենտրոնի ներկայացուցիչները, Իսախայի հայոց հովուության ազգային-եկեղեցական հոգաբարձության անդամները, Իտա-

կարելի է այսօր հաշտուիլ պատմության այդ եղբորն, որոնք չէր փաստել հայ ազգի դեմ կատարուած արդեւները, պետք է, որ Թուրքիան սրբագրէ մարդկության դեմ իր գործած անցեղանի անուղիղ ճիշդը, եւ յիշեց Մեծ Եղեռնը եւ կոչ ուղղեց անոր արդար լուծում տալու իրամայական միջազգայնօրէն ուշադրութեան առարկայ դարձնելուն:

Հայոց ցեղասպանության պատմաւորներն ու ընթացքի հարցերուն մասին բանախօսեց Իսախայի հայոց հոգեւոր հովիւ Տ. Անէս վրդ. Շահինեանը: Ան ներկայացրեց ցեղասպանութեան սկսեալ 1878 թուականէն մինչեւ 1922 թուականը՝ ցոյց տալով, որ հայկական ցեղասպանութեան գործընթացը շարունակուած է աւելի քան չորս տասնամեակ եւ գործադրուած է թուրքական տարբեր վարչակարգերու կողմէ, ապա կոչ ուղղեց համայն մարդկութեան, որպէսզի պայքարին ժխտողական կեցուածքին դէմ:

Սրբոց Առաքելոց եկեղեցու հոգեւոր հովիւ Տ. Տարչիգիոյ Բովի խօսքը նուիրուած էր Հայկական ցեղասպանութեան եւ Հռոմեական Կաթողիկէ եկեղեցու կեցուածքին 1915 թուականին: Ան յիշատակեց, որ Կաթողիկէ եկեղեցին դեմ կանգնեցաւ 1915-1918 կտարուած բարոյին եւ դատապարտեց զայն, սակայն ինչպէս անցեղանի, այսօր եւս Կաթողիկէն ամեն միջոց ի գործ կը դնէ ժխտելու անոր իրողութիւնը եւ մերժելու բոլոր փաստերը:

Ապրիլ 24: Առաջնորդութեամբ Իտալահայոց հոգեւոր հովիւ Տ. Անէս

լիոյ հայոց միութեանական վարչութիւններու ներկայացուցիչները, տեղաբնակ բազում հայորդիներ, ինչպէս նաեւ՝ իտալացիներ:

Իր պատգամին մեջ պատարագիչ հայր տուրք կարեւորութեամբ կ'ընդգծէր հայոց ցեղասպանութեան ճանաչման հարցը. «Ապրիլի 24-ի նահատակաց մշտախօս պատուիրանը նոր սերունդին համար պետք է ըլլալ չափաւիշ՝ գոհաբերութեան հատկանիշ հայրենասիրութեան, սուրբ յարգանաց հանդէպ՝ մարդկային կեանքի բարոյական արժեքներուն եւ յանձնառութեան Հայ ժողովուրդի իրաւացի հետապնդման մինչեւ ի կատարումն արդարութեան»:

Ետքը խօսք առաւ Տ. Ֆրանչոյ Պոթթոնի Միլանիի Եկուամենիկ գրասենեակի տնօրէնը, որն իր խօսքը աւարտեց՝ ըսելով. «Այսպիսով, 1915 թուականին կատարուած ողորդութիւնը հայ ժողովուրդի դեմ կը համարենք որպէս քրիստոնեական ցեղասպանութեան վկայութիւն, որ քրիստոնեական հաւատքը ունի մարտիրոսութեան սուրբ կնիքը»:

Յաւարտ Սուրբ Պատարագի ներկայ բազմութիւնը, մոմերով եւ ծաղիկներով ուղղութեան դէպի Նույն եկեղեցու հարեանաութեամբ գտնուեցան յուշակոթող-խաչքար, որտեղ Միլանի հայոց Ս. Զառաթուն Մանկունք եկեղեցու յերգախումբը ինչեցուց «Անուշ համար, որ ինկան» երգը (խօսք՝ Վահան Թեքեանի):

ԴԻՄԱՆ ԻՏԱԼԻՈՅ ՅԱՅՈՑ ՀՈՎԱՐՈՒՄԵՆ

ՌՈՒՍԱՆԱՅՈՑ ԹԵՄԻ ՄԱՍԼՈ ԴԻՎԱՆ

ԹԵՄԱԿԱՆ ԼՈՒՐԵՐ

ԱՄՆ ԱՐԵՎԵԼՅԱՆ ՀԱՅՈՇ ԹԵՄՈՒՄ

Խաժակ արք. Պարսամյանը միջոցորդեց Հարավային մեթոդիստ համալսարանին՝ դադարեցնելու թուրք-հայկական հարաբերությունների վերաբերյալ մենախոսությունը

Ալբրիխտի և ինչև ՄԱՆ Արեւելյան բնիկ առաջնորդ Տ. Խաճաճի արք. Պարսաձայնան արժագանքեց Հարավային ներքուխտ համալսարանի (Ղախա, Տիֆլիս) համահիտխմարողութարմ հապէցողորնէ կապակերպված «Թուրք-հայկական լիտուրգիայի վերաբերյալ» գիտածողութին: Ամհագըստագած այն հանգանմանքով, որ հրավիրված 12 քանխտսներին տրէ քացառութարմ Թուրքիայի Հայոց Պարտիրարքի, Հլար որեւէ հայ գիտման կամ կամ հայ-առաջնորդ առաջնորդ, Խաճաճի սրբագանր ղիմեց համալսարանին հայխալալի ղղուէ. Ա. Ջերարդ Թելչլին ղարարեցնելու համալսարանի հովանմարողութունը եւ աշակցությունը գիտածողութին:

Ալպիի 3-3-ին սրբազանը համալսարանի փոխնախագահ Ջիմ Հազվելի կողմից տեղեկացվեց, որ համալսարանին կհանձնվի հոլիվուդյան լեգենդային դերասանուհի Ջուդիթ Լոուդիի հիմնադրամներին պատկանող հիմնադրամներին իրենց գովազդային նյութերից եւ կայքէջերից հանել համալսարանի ամուրն եւ խորհրդակցիչը:

Արքիվի 14-ին արագորեն կազմա-
երթաձավ թուրք-հայկական երկխոսու-
թյան մասին միջազգային գիտաժողովը,
որանց գիտական աշխարհի և հայկա-
կան համալսերնրի իրականման, մերթա-
վեց տասներկու գիտնականների և կրո-
նական առաջնորդների՝ այլ բովո մայր
թուրք զորքի գիտնականների, ովքեր հայտնի
են իբրեւ ցեղապանութիւնը մերժողներ՝
հակառակ այն համաշխարհային ճա-
նաչման, որ Օսմանյան թուրքիայն կոտու-
նէր 15-18-րդ դարի միջին հայ քրիստոնե-
ւեր 1915-1918 թթ. մի շրջան, որ նախա-
գահ Ռոնալդ Ռեյչանը, աշխարհի այլ ա-
ռաջնորդներ և պետություններ կոչում են
Հայոց Զեղարկանութիւնը:

Գիտաժողովի քննարկումներին հրավիրված միակ հայտ Ստամբուլի Հայոց

Պատրիարք Սեբուպ Բ Մուրաֆյանն էլ: Պատրիարքը, որի նստավայրը գտնվում է Թուրքիայի մայրաքաղաքում, շատ սահմանափակ հնարավորություն ունի ազատ արտահայտելու իր իրական մտքերն ու մտահոգությունները՝ բռնաճշդ պարսկական ազատ խոսքի օրենքների չարահաղով:

Հինգշաբթի օրվա ընթացքում բնակավայրային համայնքի կապի մեջ ել համայնքապետի պաշտոնակատարության աշխատանքները գլխավորում են հինգ զինվորականների հերթը, ովքեր պետք է ելույթ ունենան զինատնօրդովին: Բացի այդ, եկուսների գործընկերներն էլ նրանց առաջատրոններ, ինչպես օրինակ՝ Եկեղեցիների ազգային խորհրդից ոկուկ. Բոր Էդգարը, միացան Խաժակ արթազանին՝ կոչելով համայնքապետին դադարեցնելու իր հովանավորությունը գիտատրոնով, որը լինելու է մենախոսություն՝ արդյունավետորեն դուրս մղելով հայերին եմթարդայի երկխոսությունից:

Ուրբաթ օրը խաժակ արքայիսկոպոս-
տը հավելյալ ժանուցում ստացավ՝ տեղե-
կանալով, որ ամերիկացի գլխունականնե-
րը, իմանալով միակողմանի քննարկում-
ների մասին, իբրեւ մասնակից՝ հանել են
իրենց անունները:

Մակայն, համալսարանի «Թուրք ուսանող» խումբը, պրոթոնային կինման քանոնների շուրջի կողմից ղեկավարվող «միջկրոնական» խումբը դեռ ծրագրում են իրականացնել գիտաժողովը՝ հակառակ միջոցառման շրջանակի և կազմակերպման առնչությամբ գիտական աշխարհի համընդհանուր դատապարտման:

Պատասխանելով համալսարանի աշակերտյան դպրատեման մասին գրույթները՝ իսաձկն սրբագրված ճշէւէ։ «Մենք շնորհակալութիւն ենք հայտնուն Հարավային մերոյիսիս համալսարանի ղեկավարութեան եւ ողջումուն ճշմարիտ երկխոսութեան, օգտակար բնմարկման եւ հայ ու բուրք ժողովութեան միջէ հուսանի հարաբերութիւնների հաստատումն վերահետելու (դրանք ունենում)»:

«Անքիվ թուրքեր կան, ովքեր սկսում են քաղաքայինը Հայոց Յեղապայանում» ճանապարհորդություն: Այդ թուրքերը սկսում են հասկանալ ցեղասպանության լիցիդների շուրջ ճանապարհ երկխոսության կարևորությունը: Եւ մենք ողջունում ենք նման քայլ, ազնիվ եւ ի սրտե ուղեցները»,- ավելացրել է առաջնորդ թուրքացի հայրը: «Եկումանհայնիվ, այս տաժուրվմ այդպիսի երկխոսությունը»

Դա ավելի փորձ է գործածելու «երկխոսություն» անունը՝ համոզելու Ամերիկայի քաղաքական դասին, որ չարքն հիշում ենք ճանապարհ Հայոց Յեղապայանում:

համակարգը. Գրաքանակներ հոսում են
պատշաճի է Հարավայինք մերօրվային հա-
յարարներին, այլ քուրքական խմբերին
բնորդը գիտնականներին ու մտավորա-
կաններին, որ համապատասխան է մասնա-
նշանի իրական երկիտությունը: «Մենք
այս ունենում ենք աշխատելու համապատաս-
խան ուսումնողական խմբերին և բարի
խմբի տեր այդոց հետ՝ կազմակերպելու
այնպես հավաքականներին քննարկում, որ
պարզապես քննարկել Հայոց Տեղական
նմուշներին և հայ-թուրքական հարա-
բերություններին ապագայի հարցը»,- նշե-
լու էր Կարապետյանը՝ ավելացնելով, «Տե-
ղական մե, որ խոսենք մաշտյոյի կրթնող
իրավորը մերօրվային իրական երկի-
տություն մեջ, և այս տիպի իրավի-
թյունի ի մեղքով կարտակալի»:

ՈՒԽՏԴ Ի ԿԱՏԱՐ, ՈՒԽՏԱԿՆՐ

Գուգարաց թեմում ամեն տարի՝ ապրիլի 17-ին, հանդիսավորությամբ նշվում է տարածաշրջանի միակ սրբի՝ Զովհան Օձնեցի հայրապետի ուխտի օրը:

Այս տարի եւս Գուգարաց թեմի առաջնորդ Տ. Սեպուհ եպս Գուլջանի օրինությամբ եւ առաջնորդությանը՝ հարյուրավոր ուխտավորներ Օծնուհուն մասնակցեցին սրբի հիշատակմանը նվիրված Գլատարագին եւ ապա այցելեցին Արդվիան գտնվող Նրա շիրմին:

Հանձնորդի, Սպիտակից, Ալավերդուց, Մարգառով-
սից մոտ 300 ուխտավորներ, իրենց հոգեւոր հայրերի
առաջնորդությամբ, առաջին հանգրվաններից Օձու-
նի Ա. Ստվածածինի եկեղեցու, ուր հաղորդությամբ մա-
սակից դարձան տուր և անմահ Պատարագին: Արար-
ողության ավարտին կատարվեց ՎՊՄԻ-ի 20 ուսանողե-
րի վերադարձը՝ կենսագրությամբ երկուրդ Գ. հա-
ջարտյանը: Ծիսական արարողությանը հաջորդեց Ժ-
ողովրդական տոնախմբությունը. օձունցիները երգ ու
պարով, գյուղապետ Մ. Ալվազյանի կողմից մատուցված
մատաղով նշանավորեցին տոնական այս օրը: Օձունի
դպրոցի տաների պարտաճանաչման երաժշտական համա-
րները տոնական տրամադրություն և ցնծություն պար-
գեցեցին երեկաներին:

Օձուկից ուխտավորները մեկնեցին Արդվի, ուր ամփոփված է սուրբ Հովհան Օձնեցու աճյունը: Սրբազան հոր գլխավորությամբ՝ սրբի շիրմին կատարվեց մաղ-նաքնի արարողություն, ապա ուխտավորները հայե-ցին սրբի բարեխոսությունը:

Առաջնորդ սրբազան հայրը, իր հայրական օրհնությունը եւ բարեմաղթանքները հղելով բոլոր ուխտավորներին, եւս մեկ անգամ կարեւորեց ուխտագնացությունը՝ որպէս երիտասարդության հոգեւոր դաստիարակության եւ բարոյական կերպարի կերտման լավագոյն միջոցառում:

Աստղիկ ԱՄՐՅԱՆ

Կատարվեց Սբ Ստեփանոս Նախավկա եկեղեցու հիմնարկները

Սյունյաց մարզում հոգեդուր կյանքը վերագարծոնք է ապրում, ուի
 ներկայի վկայություն է եղեղեղեղի վերաբացման շարունակականու
 թերթ: Թեթի փոխաշարունդություն է Դարպա համայնի բնակիչը
 Ներսե, Ամեն է Արամ Ստեփանյանների հախաձեռնությամբ է բարե-
 դրությունը սույն բնակային աարիի 26-իս տեղի ունեղվ համայնի Ա
 Ստեփանու Նահապեա եղեղեղի հիմնադրեղի արարությունը: Կա-
 ռուղեղե եղեղեղի հիմքերի աղեղ Սյունյաց թեղի առաղուդը Արքաիսի
 սույն Մարդույնի, փոխաշարունդ Արգաղ վղը: Դոլակեղյանի, Սիսիա-
 իի հոգեդուր հոլիղ Գրիղի բն: Դոլեղյանի, Անեղեղեղ-Բանկը
 համայնեղի հոգեդուր հոլիղ Արարոն ցն: Մեղույնի է Գորիսի հո-
 ղուր հոլիղ Ծղաղ ցն: հանույնի Դարպա գոլղը դրողաղանեղը
 հիմնադրեղի լավաղունի աղ ո հաղղ, աղաղի եղաղաղունիս հ-

չունենի նեղոց: Այստեղ էին նաեւ ՄԺ պարզամափող Ա. Սարգսյանը, Սիսիանի քաղաքապետ Լ. Սարգսյանը, Դարբասի համայնքի ղեկավար Բ. Խաչատրյանը, Սիսիանի Ս. Զովիանեն եղեցեղ խաչքավոր Ա. Զով-հանիկյանը, Սիսիանի տարածքային մասնատան պետ Ա. Մկիսյանը, քաղաքապետի տեղակալ Գ. Բաղդասարյանը:

Այս հանդիսագրությունը և ձեռամբ սրբագրան հոր կատարվեց 16 հիմնադրամի օրհնությանը: Յավարտ արարողության Արքայապետը սրբագրան իր օրհնության և գնահատանքի խոսքն ուղղեց մոսկվաբանկ քաղաքապետների և ներկայների, ինչպես նաև կարեւորեց կառուցվելիք Բաղրո լավի եկեղեցու բոլոր անդամներուն:

Դարպաս գյուղի դպրոցականներն իրենց ասմունքով, երգ ու պարով ողջուխեցին հայրենին: Եւ այդ ընթացքին հիմալի տունական:

ԳԻՏԵԼԻՔ ԵՎ ԽՈՐՀՈՒՐՂ

Սկիզբը՝ 2005-ի թիվ 11-12, 15-18, 20-22, 24,
2006-ի թիվ 1-5, 11-19, 21-24, 2007-ի թիվ 1, 3-7

ԱՆՅԱԿԱՏԻ ԿՐՈՆԸ

[illegible]

ԱՆԱՍՏՎԱԾՈՒԹՅԱՆ ՎՆԱՍՆԵՐԸ

[illegible]

ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ

ԳՐԻԳՈՐ Զ ԱՊԻՐԱՏ

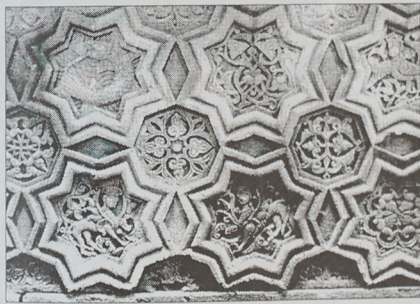
(1194/1195-1203)

Սկիզբը՝ թիվ 6-7

Լեւոն Ռուբինյանն ստիպված եղավ հաշտվել եղածի հետ, հրաժարվել արեւելասփռների ընդ ինչ-ինչ ցույցեր անելուց եւ իր ողջ ուշադրությունը դարձրել իր իշխանությունը թագավորություն հռչակելուն: Այդ ժամանակակիցներից թագավոր էր ճանաչվում ո՛ր միայն իրեն Ներսիսը, այլեւ դուռնը, սակայն եւս կամենում էր որոս պաշտոնական ճանաչման տեսք տալ. չկայած իշխանապետության թագավորությունը վերածել էր եւս իր հոր ժողովրդի գերագույն իշակվութեւն էր: Օտար պատմիչներից Յնքիրկոս Կամպիթաիացին հավատում է, թէ Լեւոն 1955-ից թագավոր էր ճանաչվում: Լեւոնը, այնուամենայնիվ, որոշեց թագավոր ճանաչվել Չոփուի Եկեղեցու եւ գերմանական կայսեր կողմից: Այդ նպատակով հայ-կանայն պատվիրակությունը մեկնեց Եվրոպա՝ ներկայանալու Ֆրիդրիխի որդի Յալմարի 2 կայսրին եւ հիշեցնելու՝ որոս հոր խոստումը: Լեւոնին թագավոր ճանաչելու խնդրում: Պատվիրակությունը, որի կազմը

հայտնի է, մեկնեց Գերմանիա՝ Իտալիայի Պոլիա գավառի Բարի նավահանգիստ՝ Մեդիոլան (Միլան) երթուղով, որտեղ հանգիպեց կայսերը 1196 թ. Պենտեկոստին (հունիսի 9-ին) եւ խոստում ստացավ կայսրից, թե խնդրել կ'ուժփի, երբ ինքն անձամբ գա Արեւելք։

Հայ-գերմանական մերձեցումը խիստ անհավասարազեց բյուրակապեղներով, ուր, ի դեմս Ալեքսիս Գ Անգելոս կայսրի, փորձեցին վերանորոգել երկու եմպերյուրի՝ փությակն ինքիդը՝ նպատակ ունենալով հայերին կտրել խաչակիրներից եւ քաշել հոնեց կողմը։ Լավ հասկանալով, որ հայ-խաչակարներ մտնեցման ատանցը թագավորական թաճն է, կայսրը 1196 թվին Լեւոնին թագ ուղարկեց՝ ոսկով եւ թանկարժեք քարերով գարդարված։ Միաժամանակ հարգվածը նամակում ավավւմ էր, որ նա չթագադրուի հոռեմական թագով, այլ Լեւոնի իրենցը, քանի որ հոնեց ավել էր տնտէսնրանց, քան Գրոմը։ Լեւոնը, ըստ երոյնուրի, թագադրուեց՝ այդ թագն ստանալով։

ժամանակավոր քննություն ամեն մի պայման, սակայն թագն ստանալուց հետո մտադիր չէր պահել իր խոստումները: Այն դեպքում, որ ես թագ քննուե՛ն երկու կայսրենի չէ: 1197-ին ահագն պատվիրակություն ուղարկե՛ք Սփյո Կոստանդնուպոլիս՝ Ներսես Լամբրոնյանի գլխավորությամբ, որը կրկին դարձել էր Լեւոնի գործակիցը եւ խորհրդատուն՝ Բարսեղ Մեցուր կաթողիկոսաւա՛րդ: Պատվիրակությու՛ն մեջ էի չէլ չէլա՛յս Պապենոսի, Լեւոնի քե՛նին, Ռթաչի եւ Բակուրիսի եղբայր: Պողոս աշու՛նով մի պարոն, որը պայատա՛կան դպրո՛րենից էր: Լամբրոնացիս գնու՛մը Կոստանդնուպոլիս մեծ իղձորն, թե՛ն կաթողրաան միութեւնը գու՛լս քե՛նել: Ե՛ն թիւմ մը, թէ գործը հաշտելու է:

Ներսես Լամբրոնացիի մեկնելը եր Կոստանտնուպոլիսի բազմաթիվ վավերաթղթերով, որպես թվում է՝ Ներսես Հնդկադավ Տղայի եւ Դավթակալի թղթերով՝ որպես հիմնադիր հաստատվելից միաբանությունը։ Նա թե հավատարմ մեր պատմիչներին, հույս իմաստունները սքանչալան ուրա իմաստունությամբ, սակայն գործն աղբյուրըղը անհաջողությամբ։ Համաձայնություն ձեռք բերել չի հաջողվել։ Բյուզանդական կողմն աղակավ ծանուցի իր տարված փաստաթղթերը։

րին եւ շարունակում էր կառչել իր հին մոտեցումներին: Լամբրոնացին խիստ հուսախաբված ետ վերադարձավ:

1197 թվականը նաեւ Շուաքաւորիկ տա-
րի էր, ինչպէս այդ եղել էր 95 տարի առաջ՝
1102 թվին, վկայաբան է կաթողիկոսի օրոքը:
Շուաքաւորիկ մեծ շնորհ առաջ բերեց վա-
ցնիւնրի եւ հայերի միջեւ: Դրոշ հայ իշխա-
ւներ քնդուեւէ էին քաղկեդոնականութիւնը:
Քաղկեդոնիկ էր դարձել Իվանե Չաքարյա-
ւը, իսկ Չաքարե Չաքարյանը, մնալով հա-
յադպական, փորձում էր համակերպուել քաղ-
կեդոնականութեայն: Մոլեանալ վրացի-
ներն անգամ կրակի տվին մի հայկական ե-
կեղեցի, որիս զոհ գնաց 40 մարդ: Կրօն-
ներն ստիպված էին 100000 դաշեկան
վճարել եկեղեցու եւ 40000 դաշեկան՝ որ-
հայկաճեւորի համար: Կիլիկիայում Լեւոն
կարողացաւ պաշտպանել Քայոջ եկեղե-
ցին: Հարկ է խոստովանել, որ գեղորո-
թյան կողմնակիցը չէր ու միայն Ապիրատ
կաթողիկոսը, այլեւ նազմ Լեւոնե Լաւր-
րոնացին: Տոյո տալու համար, որ Շուազ-
կայի հարցում հայերը ծիշու եւ, Սամվէլ Ա-
նեցին գրում է, որ սուրբ գերեզմանի յայց
վառելից հայոց Չաւորիկ ժամանակ, եւ հա-
կառնակորնքին ամօթօթաւր եղան:

Կենտրոնում 9 պապը երուսաղեմյան ազատագրելու համար նոր խաչակրություն կազմակերպեց, որի գործադրելով հանձնարարվեց Յակոբին 2 կայսրեր՝ 1197 թվին Մե փ բանակ ղուրս բերեց, որին ընկերակցում էր Կոնրադ Եպիսկոպոսը, որը կայսերական ջարտուղար էր և պապական նիստի, որին պապը և կայսրը հանձնարարել էին թագադրել Կիպրոսի Մնոյի և Լեոն Ռոբլիսյան իշխաններին, որոնք կրկին դիմել էին թագադրության խնդրանքով։ Մանրին թագադրվեց 1197 թ. սեպտեմբերին Կիպրոսիում։ Կայսրը ջարտուղարը դրանից հեռու մեկնեց Մնոյիոր՝ պատերազմական գործերի կազմակերպելու, սակայն սեպտեմբերի 18-ին Յակոբին 2 կայսրեր մահաց խաչագրեց գործերի շարունակությամբ։

Շարունակությունը՝ էջ 6

ՄԵՏՐՈՎՈՒԽՈՒ ԻՈՒՆՆԵՐ

Սիրելի նորայրերն եւ քույրեր, հոգեւոր հայտաբերելոյքան աստիճաններէն քաջութաւանդ մեր ճանապարհին կան քաներ, որ խնամգարում են մեր վերելքին եւ ընդհակառակը՝ քաներ էլ կան, որ օգնում են: Ինչպիսի, շատ քան կը խանգարող, սակայն ամենազգալիք խանգարողը մեր մեղերքն են: Իսկ ամենախիմնական մեղքը, որով դուք մեծեր բոլորը՝ առանց քննադատքի, իր կամ մեծամտութիւնը եւ կամ հայտարարելունն է: Մտ մը սկսել վիշապ է, որը իշխտ ճորրերն Ստեղծ է գործում մեր սրտերն ու հարանայնոյնիկ հայտարարաւորելովուն է աստ լուսավոր մեր հրեշտակի եւ շշգուն մեզ այն, ինչն ը բաժանում է մեզ աստվածային սիրու, ինչը հեռացնում է մեզ Լսամուն: Ի՞նչ ենք որպէս ամենը ոչխարներ, որպիսւ ենք մեծամտութեան հայր չարանեզ վիշապից եւ մտանքում մտիկ:

Հայարտությունը մեծ մեղք է: Այդ մեղքն էր, որ ժամանակակից քաղաքակրթիքի վայրը մեռած յուսմանը հրեշտակներ և դավորներ նրան Աստուծո հակառակորդը, դավորներ նրան Հար հրեշտակ՝ սատանա: Հայարտությունը սատանային փեղեղեք երկերին է մեռնեց կործանման անդունդը: Հայարտություն է միայն այլ յուսմանը հրեշտակներ ցած գլորեք, այելն Աստուծո Եկեղեցուն շատ ակնաճափոր մարդկանց: Օրինակ բեղերը Ալեքեանդրիայի Եկեղեցուն բախան Արիստուն: Նա խախտանախնդիր մարդ էր, սակայն բռնող տվեց մեծամտություն և սկսեց փիլիսոփայել: Հրիստոսայ մասին ու այնպես, ինչպես հարկն է: Նա սկսեց մտորել Աստուծո Ռդուն մասին ու թե որպես Արարիչ, այլ որպես արարածին է ընկալի մտորություն մեջ: Եվ որպես էլ նրան պատրիարքը Ալեքսանդրն ու բարեպաշտու եպիսկոպոսները համաձայն էին, որ մտորություն էր է, մա, իր սրտում աղտոն էին լուսավոր հայտությունը կամ

ՀԴԱՐՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԽՈՆԱՐՀՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

մեծամտությամբ, չէր կամենում նույնիսկ լսել նրանց: Եվ ոչ միայն չուզեց լսել նրանց, այլև իր շուրջը հավաքեց մարդկանց, ովքեր ղմրումնեզին իր ուսմունքը:

Ահա, սիրելիներս, թե մարդուն ինչի է մտրտ հպարտությունը: Փաստերը վկայում են, որ անապատներումն ապրած տան ճգնադրվներ, որոնք բազում հոգեպոր բոխքներ էին կատարել, տղվացին նենգ օճիկ մեծատրյալներ, ինքնամարմանման մի փոտանեցորդայրան եւ մատնվացին կորստյան անդունդին: Նրանք մտել էին հոգեպոր գայրակ-դուրյաններին ոլորտը, եւ ժամանակին չան ջանքեր բաշեցին սուրբ հայրերը, որ ընկածներին բռնկեցին՝ փառապաւմ ճգնա-վորներ դարձնեն: Եւ ապաշես էլ նրանց վարքերը ոչ մի օգուտ չառնեցին, որովհետեւ գայրակայրայրան մեծ ընկնելով՝ մարդն իրա-պես օրկկում է առողջ դաստիարակման եւ ամեն ինչ տեսմունք է միանգամայն այլ լույս-ի տակ: Նրան բլում է, որ ինքը ճշմարիտ է, որ ոչ մի վատ բան չի աճում: Եվ թե ուզում եւ նման մարդուն ինչ-որ բան ասել իր մեղ-քերի մասին, ապա լավ է չասես, երբք չվորձես համոզել նրան, թե ինքը մեղաա-գործ է: Ոչ, նրա պատասխանը մեկն է՝ ինքը միշտ ճիշտ է, մեղավոր եւ ուրիշները, բայց ոչ ինքը:

Միա տեմո՞ւմ եք, սիրելի քույրեր եւ եղ-
բայրներ, բո ու եւ տանում մարդուն հայա-
րությունը: Ինչպե՞ս, եթե մենք հակվե՞նք դե-
պիս հայաստությունում եւ հուսամք փրկագոր-
ծության ճանապարհին ունե՞նալ հաջողու-
թյուններ, ապա մշակակո՞ւմ է, որ մենք ոչ
միշտ ենք մտածում: Երբեք մենք վիճակում
գտնվող մարդը չի կարող հաշտելու փրկա-
գործություն, հոգեղոր ապրելուց քիչ ճանա-
պարհին: Եվ եթե նույնիսկ մեա հասնի քաղ-
վարքների, հնարավոր է անգամ հոգեղոր

կատարելության ամենաբարձր աստիճանի, միեւնույն է, հպարտությամբ թույլ չի տանում մնալ այդ բարձունքում. նրան գետնին կտապալի եւ այնպես կտապալի, որ մասնաւոր ժողովրդն ալ չի կարող:

Հայաստանում հաճախիչ խոնարհությունն է: Դա մեծագույն առաքինություն է, որն աներկբայորեն նպաստում է մեր հոգեւոր վերելքին: Խոնարհությունը շատերին է տալիս փրկություն: Եվ այդ մեծագույն առաքինությանը են կրթվել բոլոր քաղերպաշու ճգնափորները, քանզի խոտին են, որ առանց խոնարհության հնարավոր չէ հաճո լինել Աստծուն:

Եւ ձեզ այժմ կրեիմ օրինակներ, որոնք ցույց կտան, թէ ինչպիսի հոգեւոր խնայող հոլորակ չէի հասել տուր ճանաչողները:

Հիշեմք մեծն Արսեն Շահավորին: Երբ Տեր ճրտակները՝ թողնել աշխարհը (մաշաւտ պատուարիկը) պաշտօնը Եր քրտեցնեցին աշխարհում, բազավորի երեխաների դաս տիրաբան ու ուսուցիչն Եր, աստուծայիկն եմ ծայր նրան հասցրեց. «Արսեն, վախճի մարդկանցից եւ դու կկրկնես»: Արսենը եւ թարկերիկ աստուծային այդ ծայրին եւ աստանձնացալ եզիպտական ամապատական Լա գնաց եզիպտական ամապատական մեքի մուտ, որպէսզի դառնա վաճառական եւ արտադրող ինքնաշարժ արտադրող:

[illegible]

նե մյուսներն ուտում: Այդ ժամանակ երս-
նելի Հովհաննես Կարցիկը վերցրեց սերու-
նից մի կտոր չոր հաց և մետեց ընկալի հա-
կողմը հատակին: Իսկ Արսենը տեսածից
խորհեց, որ սերակալի շուրջ նստածները մար-
դիկ չեն, այլ հրեշտակներ, և քրանք միջո-
ցով է կատարվում Աստուծո կամքը: Եվ երբ
Աստուծո կամքը այն է, մատուցում իրեն, որ-
պեսզի ինքը համազդեցիկ լի ճմառ, ապա
ինքն էլ, ինչպես վայել է շանը, պետք է մո-
տենա այդ հացին և ուտի այնպես, ինչպես
ուտում են շները: Այդժամ մե չորիքքաթ-
իջավ էլ այդ դիրքով էլ մոտեցավ նստված
հացին, քերամով վերցրեց այն և սկսեց շան
պես խմել:

Հարուսակությունը՝ էջ 8

ԿԻՃ սենյակում

Ազահուրությունը կամ, ինչպես սուրբ հայրերն են անվանում, անհագությունը մարմնական ուղրտի այն մեղքերից է, որով անհագարված անձը հազվադեպ է ճանաչում ու ընդունում այն, ինչպես եւ մեծ գծավարությամբ խոստովանում:

Պողոս առաքյալն ուղղակիորեն ասում է. «Ազահուրությունը կոապաշտություն է» (հմմտ. Կողոս. Գ 5): Գուցե այս նույնացման մեջ պետք է փնտրել ազահուրության մեղքի ընկալման բանալին:

Ճիշտ է, որ ազահուրության մեղքը հեշտ չէ խոստովանել. մեծ մասամբ մարդիկ գանգալն արդարացումներ են հնարում՝ այն իրենցից իսկ ծածկելու համար: Սակայն մենք գոնե գիտենք, որ իրականում շատ-շատերն են բանտված այս մեղքով՝ ուներ որ թե աղքատ, տարբեր թե երիտասարդ, ովքեր ամբողջ կյանքում իրենց մեջ կրում են այդ հոգեպան անտը եւ դրա աղետալի հետե-

ԱԳԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Մեր հյուրն է Տ. Վարդան արեղա ՆԱԿԱՍԱՐԴՅԱՆԸ

անքները՝ այդպես էլ ճանաչելով այդ մահացու մեղքի առկայությունն իրենց սրտում: Եւ պատահաբար չգործածեցի «հոգեպան» բառը. բանն այն է, որ ցանկացած մեղք, մեզ հեռացնելով Աստուծուց, մեր հոգեւոր մահն է կրում՝ լինի դա մարմնական թե հոգեւոր ուղրտի մեղք: Ազահուրություն էլ, որ ընկալաբարության եւ նյութապաշտության գոեկազույն դրսեւորում է, «դրամի եւ ունեցվածքի անկարգ բաղձանք», ունենալով մարմնական սկզբ, իր կործանարար անդրադարձն է դրոշմում առավելաբար մեր հոգիների, հոգեւորի վրա՝ դրանով իսկ մեր միջոց չընդուն նմանությունն ու պատկերն Աստծու: Եվ իհարկե, երից ճշմարիտ են եկեղեցու հայրերը, երբ այն համեմատում կամ նույնացնում են կոապաշտության հետ, որին, ի դեպ, ոչ պակաս չափով հակված է այսօրվա կուրությունը: Ավելին՝ ունեցվածք կուտակելու, հարստանալու ձգտումը մեր օրերում նույնիսկ առաքելությանը համարժեք մի բան է համարվում, մասնավորապես որ այսօրվա խիստ աշխարհայնացած մտայնությունը բացեիքաց ցույց է տալիս եւ նույնիսկ գովազդում դրան հասնելու «օրինական» ճանապարհները: Ցավոք, այդ տխուր «առաքելություն» մեջ իրենց ծանրակշիռ տեղն ունեն գանգվածային տեղեկատվության միջոցները՝ բոլորն անխտիր՝ ռադիո, հեռուստատեսություն, մամուլ, համացանց, էլեկտրոնային փոստ...

Սակայն, հայր սուրբ, մի՞թե միանշանակորեն դատապարտելի է հարստանալու ձգտումը, չէ՞ որ նյութական բարիքներ ստեղծելու եւ ձեռք բերելու մղումը նպատակաւորված է նաեւ մարդկային ամենապարզ ու առաջնային կարիքները հոգալուն:

Սա շատ նորը հարց է: Շատերն են այդպես մտածում, բայց... եկեք չփորձենք:

Ամբողջ խնդիրն այդ բարիքների հանդեպ չափի զգացողության, եւ կասեի՝ չափավորության գիտակցության մեջ է: Ըստ Սուրբ Գրքի եւ եկեղեցու վարդապետների՝ անհրաժեշտից ավելին ունենալու տենն անհագությունն է եւ չարիք: «Ունենք կերակուր եւ հանդերձներ ու դրանցով էլ բավարարվենք», - ասում է Պողոս առաքյալը եւ ավելացնում, «Բոլոր չարիքների արմատը փողատիւրությունն է, որին ոմանք ձգտելով՝ մոլորվեցին հավատից եւ իրենք իրենց գցեցին բազում ցավերի մեջ» (Ա Տիմոթ. 2 8, 10): Եվ եկեղեցու հայրերն են պնդում, որ անհրաժեշտից ավելին տենալով չարիք է: Սակայն ամենազգուշարն էլ հենց անհրաժեշտի ու ավելորդի սահմանագիծը ճանաչելն է: Իսկապես, այնքան էլ հեշտ չէ հասկանալ՝ որտեղ է վերջանում անհրաժեշտը, եւ որտեղ սկսվում ավելորդը՝ չարիքը: Ամենազգուշարը ճիշտ պահին ինքն իրեն «կանգ առ» ասելն է: Բայց արդյո՞ք շատերին է դա հաջողվում: Ցավոք, ավելի հաճախ ազահուրության անտը քողարկվում է ընկերային եւ բարոյական բազմապիսի պարտականությունների վարձագրով՝ ընտանեկան, ընկերական, նույնիսկ ազգային, որոնք իսկապես էլ նյութական բարիքներ են պահանջում: Սակայն շատ շուտով նյութական բարիք ձեռք բերելուն ուղղված աշխատանքը, այդ բարիքների հանդեպ չափավորության գիտակցություն չունենալու պատճառով, վեր է ածվում միայն ավելի ու ավելի շատ բան ունենալու, կուտակելու նպատակի, որը երբեք վերջ չունի: Չի էլ կարող վերջ ունենալ, քանի որ միշտ էլ իր «արդարացում» ունի հենց հասարակական կոլեկտիվի գիտակցության մեջ, չէ՞ որ շատերի համոզմամբ՝ հարստությունը մեծ հնարավորություններ է ստեղծում մարդկանց իսկ բարոյական համար: Հարուստ եւ ունեւոր մարդիկ հար-

գանք են վայելում հասարակության մեջ, մանավանդ երբ հայտնի են դառնում որեւէ բարեգործությամբ՝ երբեմն նաեւ անկախ այն բանից, թե ինչ ճանապարհով է ձեռք բերվել այդ հարստությունը:

Շարունակությունը՝ էջ 7

ՀԱՅՈՑ ԿԱԹՈՂԻԿՈՍՆԵՐ ԳՐԻԳՈՐ Զ ԱՊԻՐԱՏ (1194/1195-1203)

Սկզբը՝ էջ 5

Լեւոնը թագադրության գործը կազմակերպելու համար Սսի արքեպիսկոպոս Զովհաննեսին ուղարկեց Աքիա, սակայն թագադրությունը չիրականացավ, քանի որ Կոնստանդնուպոլսի թագադրության պաշտոնը հանձնվեց Մայնի արքեպիսկոպոս Կոնստանդին: Լեւոնը կրկին հուսախաբություն ապրեց, սակայն կնճիղ շուտով վերացավ: Լեւոնը, որ 1190-ից արդեն թագավոր էր ընկալվում, ի վերջո 1198 թվի հունվարի 6-ին Տաթևում թագադրվեց՝ Մայնի Կոն-

րադ արքեպիսկոպոսի կողմից: Լեւոն Ռուբինյանն անպայման կամենում էր թագադրվել գերմանական կայսեր կողմից, քանի որ գտնում էր, որ արեւմտյան այդ տերությունն ունեւ է, քան արեւելյան պետությունները, ուստի կամենում էր ձեռք բերել նրա հովանավորությունը:

Պարզվեց, որ Կոնստանդնուպոլսի արքեպիսկոպոսը մինչեւ թագադրվել կամենում էր եկեղեցական խնդիրներ բարձրացնել: Ըստ նրա՝ տերունի եւ սրբոց տոները պետք է կատարել հաստատուն թվերով, որը հարվածում էր հայոց յոթնեկական ցրությանը: Ժամերգությունները պետք է կատարվեին եկեղեցում, այն դեպքում, երբ հայերը ժամերգությունը կատարում էին գավթում: Տննության եւ Զարկության ճրագույններում գործածել միայն ծով եւ ձեռք եւ ոչ թե կոթեղ եւ կաթեղներ: Ներսես Պալինեցին հիշում է նաեւ այլ պայմաններ, բայց դրանք բոլորն էլ, ըստ էության, արտաքին պայմաններ էին: Կար նաեւ դրամական պայման, որը, ըստ երեւույթի, ընդունվեց:

Պայմանների առիթով Լեւոնը կանչեց կաթողիկոսին եւ եպիսկոպոսներին եւ հարցրեց, թե ինչ պատահանել: Ըստ երեւույթի, այդ առիթով Տաթևում հրավիրվում է եկեղեցական ժողով՝ Ապիրատ կաթո-

ղիկոսի կողմից, որը Լեւոնի պահանջով միութենով պետք է հավանություն տար: Ժողովը, որ հրավիրվեց 1197-ին, հարթ չընթացավ: Կաթողիկոսն ու եպիսկոպոսները սկզբում հրաժարվեցին դրանից, քանի որ, բացի նշված կետերից, որոնք առանձին կարեւորություն չունեին, եղել են, թերեւս, նաեւ այլ ընդունելի պայմաններ: Տեսնելով այդ թագավորի դառնալ պատրաստվող Լեւոնը, որին պետք է օծեր եւ թագադրեր Կոնստանդնուպոլսում, որը թե հայոց կաթողիկոսը, որոշեց ընդունել պապի նվիրական պայմանները եւ անգամ հավանել տվեց դրանք եպիսկոպոսներին, որոնք երրորդ տվեցին: Պետք է ենթադրել, որ պապի նվիրակը հավանաբար պայմանների մի մասից հրաժարվեց, եւ այդ ժամանակ եպիսկոպոսները տվեցին իրենց համաձայնությունը, որն ստորագրեց ընդամենը 12 եպիսկոպոս: Դրանք մեջ էին Տաթևի Ներսես Լամբրոնացի, Անտիոքի, Սսի Զովհաննես եւ Անանիա Սեբաստացի եպիսկոպոսները: Այս ամենից հետո Լեւոն Ռուբինյանը Տաթևում մեծ հանդիսավորությամբ օծվեց ամենայն հայոց թագավոր: Թագադրության հանդեսներին մասնակցում էր երկրի շուրջ 5 տասնյակ ավատատեր՝ աշխարհիկ եւ հոգեւոր: Լեւոն Ա Ռուբինյան թագավորին ուղեկցում էին հայ եւ գերմանացի խիզախ ասպետները: Հայոց թագավորը բարձր էր գնահատում գերմանացի ասպետների մարտական խիզախությունը, եւ վերջինս ունումնասիրությունների համաձայն՝ ինքն էլ դարձել էր Տեւոնական միաբանության անդամ:

Կալկարայի հայոց ճեմարանում

Մարտի 24-ին Մեծ Եղեռնի 92-ամյակի կապակցությամբ Կալկարայի Ս. Սազարեթի հայկական եկեղեցու բակում տեղադրված հայոց ցեղասպանության 50-ամյակին նվիրված հուշաքարի մոտ կատարվեց հոգեհանգստյան արարողություն՝ բյուրավոր նահատակների հոգիների խաղաղության համար:

Հոգեհանգստից հետո բոլոր ներկաներն ուղեւորվեցին Մարդասիրական ճեմարան, որտեղ ներկա գտնվեցին ճեմարանի սաների կողմից ներկայացված հուշ-ցեղեկություն՝ նվիրված հայոց ցեղասպանությանը: Մասնակիցները ելույթ ունեցան ցեղասպանությանը վերաբերող գեղարվեստական, ամուսնով եւ երաժշտական կատարումներով: Միջոցառման ավարտին խոսք ասաց Զարուհյան սրկ. Համբարձումյանը՝ եւս մեկ անգամ ոգեկոչելով ցեղասպանության անմեղ զոհերի հիշատակը եւ բարձր գնահատելով ճեմարանի սաների ու հանդիսության կազմակերպիչների տնայնաց աշխատանքը:

Հանդիսությանը ներկա էին հնդկահայոց եկեղեցական խորհրդի անդամներ, ճեմարանի դասախոսական ուղեկազմը, համայնքի ներկայացուցիչներ, հյուրեր եւ սաներ:

Շարունակելի

Բաբկեն ՀԱՐՈՒՅՈՒՆՅԱՆ

ՀՀ ԳԱՄ թղթակից անդամ, պրոֆեսոր

«Ե՛ր Բանն մարմին եղեւ եւ քնակեաց ի մեզ» (Յովհ. Ա 14)

Բանն Աստված մարդացավ, «մարմին եղեւ» ու քնակվեց մարդկանց մեջ...

Աստվածային Երկրորդն անկասկածելի, արարչական խորհուրդներն անհասանելի են ոչ միայն հոգևորներ, այլև անկյուղ արարածներին: Այսպիսին է նաև Բանի մարմնացումն ու Աստծո մարդեղությունը՝ «խորհուրդ մեծ եւ քնակեցի»:

Աստված մարդացավ... Ոչ թե կարոտ էր մարդացման, այլ էր անբավ մարդասիրությունը մղված, որով ստեղծեց զգալի եւ իմաստլի աշխարհները, մարդ դարձավ, հազավ մարդկային բնություն, ընդունեց ծառայի կերպարանը, որպեսզի արարածներն հաղորդակից լինեցին էր անհատիկի աստվածությանը, մեզ խոստացավ փրկություն եւ օրհնեց հույսը խաղախեանակյան կյանք: Պետք էր՝ Աստված խոնարհվեր, որպեսզի մարդը բարձրանար՝ նման Ս. Աթանասի Նշանավոր մտքի: «Աստված մարդացավ, որպեսզի մարդին աստվածանայ»:

Աստված մարդուն բազ էր պակս ստեղծեց որչ արարչության համար: Նրան պատվեց էր նմանությունը՝ շնորհելով անմահ հոգի, բանական միտք եւ անձնիշխան կամք, որով ազատորեն ընտրելով է բարին կամ չարը: Եվ որովհետեւ մարդն էր ազատությունը հետեւեց չարի պատրաստներին, դատապարտվեց Աստծո արդարությունից եւ պատվեց մահվամբ: Աղա՞մի որդիների մեջ չկար այնքան արդար մեղք, ով կարողանար ուղեղի կանգնեցնել անկախ մարդկությանը: Չկար նաեւ այնքան համարձակ մեղք, ով կարողանար վերացնել դատապարտության վճիռը, որով նախատեսվածին արտաքսվեցին «Կափկություն» դրախտից:

Սկզբը՝ էջ 6

Միեւնույն է՝ հարստությունը շատերի մեջ ակնհայտ էր առաջացնում նյութական ունեցվածքի նկատմամբ, եւ պատահական չէ, որ մարդկության մեծ մասն այսօր բռնված է այդ հրապուրիչ ախտով՝ հաճախ նույնիսկ չգիտակցելով, թե ինչպես ապրելու պարզ միջոցը՝ նյութական բարիքը, առավել ու ազատ է հարստակալու մարմնաշղկ կյանքով, դարձել է ոչ միայն նպատակ, այլև պարտադրանք: Պատահական չէ նաեւ, որ այսօրվա աշխարհի իտեսնական ու առեւտրային բոլոր համակարգերն իրականում առաջնորդվում են մի սկզբնականով, հնարավորինս արագ եւ հնարավորինս շատ հարստանալով: Ինչ է սա, եթե ոչ ազգախոթյան մրցավազը...

- Դժոխ սուրբ, ժուժկալության ու չափավորության, անհրաժեշտի ու ավելորդի վերաբերյալ սուր հայերի խորատեսնայ սյուր շատերին չէ, որ կարող են համոզել: Ինքնորոշ առաջիկ, որ դժվար է ճանաչել սահմանը, մարդիկ, իրենց անգամ նվազագույն կենսակերպի ապահովելու համար միջոցների պտեղ ունեն:

- Երբեք չպետք է ընկնել ծայրահեղությունների մեջ: Իհարկե, չի կարելի անտեսել միջավայրն ու կենցաղը: Իսկինքն էլ, թե որքանով ենք տուրք տալիս այս ամենին, այնքան՝ դարձյալ հանգում ենք չափավորության գիտակցությանը: Մյուս կողմից՝ յուրաքանչյուր ճշմարիտ քրիստոնյա, առանց ղուլակ-ինչ մեղակելու իր հավատքի եւ սկզբունքների, կոռնաբարոյական արժեքների առաջ, նաեւ մարդկանց շրջանում գայթակհության առիթը չտալու համար, ըստ անհրաժեշտության, կարող է աշխարհին ներկայանալ ինչեք աշխարհի «գուլներով» ներքուստ, սակայն, կոնելով իր խաչը: Ասածին դասական օրինակն է սբ Դովհանեսն Օձնեցի հայրապետի հետ կապված հայտնի իրադրությունը: Դիշո՛ւմ էջ՝ 8-րդ դարասկզբի մեր

ՍՈՒՐԲ ԳՐԻԳՈՐ ՏԱԹԵՎԱՆՈՒ ԵՐԻՍՏՈՍԱԲԱՆՈՒԹՅՈՒՆԸ

ՓՐԿՁԻ ԱՄԱՐԴԵՂՈՒԹՅԱՆ ԱՄԱՆԻՆ

Սատանան չարախոսում էր, թե մարդիկ բնությունն են ոչ թե ազատ կամքով են մեղակելու: Միանույն նախ մեղադրում էր Աստծուն, թե ինչու՞ մարդկանց մեղահախ բնությամբ ստեղծեց, որով հանապազ մեղանշում էր: Ու չկար մեղք, որ բռնեք չարախոսի ստորը, քանզի մարդկանց մեջ չգտնվեց անմեղ: Աղա՞մից մինչ Զրիստոսը բոլոր մարդիկ դժոխքում գերված էին չարի կապանքներով: Մարդն իր անհնազանդությամբ մերկացավ «Եթեբնություն» շնորհներից ու «Երկրորդասան» պարգեներին: Չրվելով ու իսկավարելով աստվածային գերապայծառ լույսից՝ իր եւ Արարչի միջեւ անհաշտ թշնամություն սերմանեց: Մահն օրցատորն զորացավ եւ իսպառ կյանք մարդկային բնությունը: Ոչ ոք չկար, որ կարողանար մահվան կապանքներից խլել մարդկությանը, քանի որ ամենքն էլ դարձան մահկանացու, զի «վարձք մեղաց մահ են» (Հոռոմ. 2: 23): Մեռան Աղա՞մից բոլոր ծնվածները, հող ու փոշի դարձան՝ համաձայն տերունական հրամանի, թե «հող էիր եւ ի հող դարձցիս» (Յննդ. 9: 19): Եվ ոչ ոք չունեք հույսը հարության: Մեռան ոչ միայն մարմնով, այլ, որ ստակալի է, նաեւ հոգով: Կին թե տղամարդ, ծեր թե մանուկ, հարուստ թե աղքատ, մի խոսքով՝ բոլորը դարձան մեղքի ստրուկը՝ հնազանդորեն ծառայելով դրան, ինչպես ստում է Ս. Գրիգորը. «Ամենայն ոք խորհրդ էր սրտի իրում խնամով ի չարիս գամեանայն սուրբ» (Յննդ. 2: 5), նաեւ՝ «Ապականեցաւ երկիր առաջի Աստուծո, եւ լցաւ երկիր անիրաւութեամբ» (Յննդ. 2: 11), եւ թե՛ «Միտք մարդոյ հաստատեալ է ի խնամ չարի ի մանկութեն իւր» (Յննդ. 2: 21): Եվ քնակ չգիտենի Աստծո արդար դատաստանի մասին, որը սրի նման կախված ունեին իրենց գլխավերելու:

Առաջին Աղա՞մի մեծ ժառանգությունն թողեց մարդկային եղծված ու ապականված բնություն, որը կրեց ամեն մի աղամորդի: Պատվիրանազանությունը նախաձեռնողներն իսկույն հոգով մեռան. «Յորում ասուր ուտիցեք ի նմանե, մահու մեռանիցիք» (Յննդ. Բ 17): Ապա շատ տարիներ անց մեռան նաեւ մարմնով՝ համաձայն արարչական հրամանի, թե «հող էիր եւ ի հող դարձցիս» (Յննդ. 9: 19):

Արդ, «Բանն մարմին եղեւ եւ քնակեաց ի մեզ»: Աստված, որ հույզ արդար էր իր արարածների նկատմամբ, վկայեցավ մեղավորի մահը, այլ մեղքերից նրա դարձն ու ապրելը:

Ուստի ծնվեց մարդուց իբրեւ Մարդ եւ արարացրեց մարդուն իբրեւ Աստված: «Եւ Բանն մարմին եղեւ», որպեսզի մարմնավորներին ազատի անձեղի դատապարտությունից՝ անձեղ դառնալով մեզ համար: Կատարյալ Աստված դարձավ կատարյալ Մարդ՝ «հոգով եւ մտքո եւ մարմնով», կրեց մարդկային բոլոր կրքերը՝ բացի մեղքից: Խցեց բանասերկուի ստախոս քերանը, որն ասում էր, թե մարդիկ բնությունը են մեղակելու, ուստի երանակ չեն պատժի, քանզի Աստված նրանց այդպես է ստեղծել: Աստծո միաձին Որդին էր անմեղ մարմնով խաչի վրա չորր մատուցած հաժիտեանական Պատարագով եւ իր անապական մահվամբ պատուեց մահացու մեղքերի պարտամորիակը: Բանի մարդեղությունը միայն Աստված հաշտվեց մարդու հետ: Ամսահ Աստված, վերցնելով մեր մահկանացու բնությունը, մեռավ մարմնով՝ մնալով անմահ, որպեսզի մեզ՝ մեռածներին, շնորհի մահախոթություն. «Ո՛րք է յաշխոթիսն քո, մահ. ո՛րք է յաշխոթ քո, դժոխք» (Ուվե՛ք ԺԳ 14): Զանգի «որպէս Աղաման ամենեքին մեռանիս, նույնպես եւ Զրիստոսիս ամենեքին կենդանացին» (Ա Կորնթ. ԺԵ 22): Աստծո մարդացումը գծեց մարդու աստվածացման ուղին: Աղամական անկեղանք բնությունը սորոգվեց Զրիստոսի մահվամբ:

Մահը լիմում է երկու տեսակ, այսինքն՝ հոգու եւ մարմնի: Կրկնատեսակ է նաեւ կյանքը: Զոգին բնությունը անմահ է, քանզի պատկերակցի է նմանակից է անմահ Աստծուն: Իսկ հոգու մահ կոչվում է մեղք, որով այն, տարագրվելով Աստծուց, դառնում է մեռյալ: Որովհետեւ ինչպես հոգին մարմնի կենդանությունն է, այնպես էլ հոգուն՝ Աստծո Զոգին, Որից բաժանված է մեղքով: «Ես եմ ճանապարհին եւ ճշմարտության եւ Կենսան» (Յովհ. ԺԳ 6) եւ «Դա՛նք Կենսան» (Յովհ. 2: 35),- ասում է Աստված:

Արդ, Զրիստոսն էր առաջին զալտյալը կենդանացրեց մարդու հոգին, իսկ երկրորդ զալտ-

յալը հարություն է տալու նաեւ մարմնին՝ «յալտուր յալտուրեան եւ միս անգամ զալտեան»: Ուստի «Բանն մարմին եղեւ եւ քնակեաց ի մեզ», որպեսզի մեզ քնակեցին Զոր մեջ: Սակայն անկասկած էր, որ Զայր մարմնանար, քանզի անկեղք է, այլապես ոչ ոք չէր լինի առանց սկզբի: Իսկ եթե մարմնանար Սուրբ Զոգին, ապա կատարվեր երկու Որդի: Այլ «Բանն մարմին եղեւ», եւ աստվածության երեք անձեղը միացին անշխոր: Աստծո միակ Որդին «ի յուրմն ժամանակաց» իջավ Ս. Կույս Մարիամի աննստաբար արգանդը: Այնտեղ ժուժկալելով ինն ամիս եւ ինկն օր՝ վերցրեց նրա անարատ արյունից եւ «միարդեաց ընդ Իւրում Աստուածութեանն»: Եվ «Բանն մարմին եղեւ»՝ հոգով, մտքով եւ մարմնով՝ «մի անձն, մի դժեւ միարդեալ մի բնութիւն»: Աստված մարդացավ անփոփոխ եւ անալալ կերպով՝ «աններսն յորդիսն եւ անապական ծնուցաւ»: Եվ քանի որ մարմնով ծնվածն Աստված է, հետեւաբար Մարիամն «աստուածածին» է՝ մնալով «միշտ Սուրբ Կույս»:

Ցավալի է, սակայն բոլոր դարերում էլ գտնվել են «ոմանք չարախոթ», ովքեր խաթարելով ուղղափառ միտքը՝ ջանացել են պոտորել Ս. Եկեղեցու վճիռ աղբյուրը: Միանգ ղաժկաղի ձգտումներն իրենց անփառունակ վախճանին են հասնում տարբերակ հերձվածապալան խոսքով:

Շարունակելի
Պատաստեց Արմեն սրկ, ԿԱՅՐՏՐԱՆԸ
Գեորգյան հոգեւոր ճեմարանի
է յաթարի սան

ԱԳԱՆՈՒԹՅՈՒՆ

Երեսուն կաթողիկոս ինչպիսի՞ ջոճը հասնորձներով էր ներկայանում ժողովրդին՝ հատկապես տոների ժամանակ: Իսկ ալե-

խառն մորուքն օծում էր ոսկեփոշով ու վարդաբով: Եվ սա՞՝ արարների տիրապետության տակ սուկուղ Դայաստանում... Նույնիսկ սուլթանն էր զարմացել, թե ինչպես էր, որ հայոց հայրապետը շրջում է նման շքեղաշուք տեսքով, միկեղեք Զրիստոսը եւ նրա աշակերտները պարզ ու անշուք հագուստներ էին կրել: Եվ երբ սուլթանն այս բանը պարզելու համար հայոց հայրապետին հրավիրեց իր պալատը, Օձնեցին, ի պատասխան սուլթանի հարցումի, ասաց, որ ինքը պատկառագորու տեսքով է ներկայանում իր հոտին, քանի որ զուրկ է այն գործություններից, որոնցով օծված էին Աստվածորդին ու նրա աշակերտները: Եվ այս խոսքերի հետ ետ տանելով շքեղ հանդերձները՝ սուլթանին ցույց տվեց իր խարազնագործ չափիկները, որ կրում էր ներսից՝ մերկ մարմնի վրա: Տեսնելով այդ պատկերը՝ արար առաջնորդը ցնցվեց եւ խոնարհվելով Օձնեցու աղետի՝ խնդրեց նրա օրհնությունը:

Միա իմաստության հիսնալի մի օրինակ, որից շատ բան ունեցե սովորելու նաեւ այսօր. հաշվի տանելով ճարտարական իրաճիճակ եւ ժամանակը՝ հայոց հայրապետն արտաքուստ որոշակիորեն ընդառաջ էր գնացել անհրաժեշտությանը՝ ներքուստ, սակայն, կրել իր մշտական խարազնագետությունը՝ որպես գգաստության ու սակավապետության կնիք:

Այնպես որ, կարելուրն ավելորդին՝ չարիքին, ներքուստ տուրք տալու է եւ մշտական գոհունություն՝ չլինի թե աննկատ կերպով ընկնեց չարի որոգայթը:

«Գանձեր մի՞ դիճեք Երկրի վրա,- ասում է Զրիստոսը,- այլ էրկերում, քանզի ուր ձեր գանձերն են, այնտեղ է ձեր սրտերը կլինեն» (Միմտ. Մատթ. 2: 19-21): Այսինքն՝ ցակացած երկրային գանձ, որ դիգվում է, կու-

տակվում է, ծանրացնում է մարդու սիրտը, այն կապում այս մեղավոր աշխարհին, կտրում երկնքից: «Ազաից, եթե սրտում գանձեր չունի, գանձերն են իրենց մեջ շրջալեզ ազաի սիրտը,- ասում է Պողոս պատրիարք Արիանականությունից,- ուստի երբ գանձերը կորչում են, կորչում է եւ նրա սիրտը, եւ անկեղան է մնում, որովհետեւ ազաիների կյանքը նրանց գանձերն են»:

- Յուրաքանչյուր մահացու մեղք առավել բխտալի է իր հետեւանքներով՝ իրենից քիտել այնպես մեղքերով: Այս առումով բացառություն չէ նաեւ ազաիությունը: Որո՞նք են ազաիության առավել հետեւանքները հոգու եւ մարմնի համար:

- Դրանք բազմաթիվ են եւ մեկը մյուսից գաղթելի՝ խաթարություն, անիրավություն, հափշտակություն, մեծավորին գրկել, ընդհուպ միկել սպառնություն, մատուցություն եւ այլն... Սակայն ազաիության այնտի ամենաչար արգասիքը, թերեւս, անգթությունն է, անողորմությունը: Եվ սա ոչ թե ողորմություն կամ բարի գործ չանելն է սուս, այլ քիչ առաջ ինչառակված՝ սրտի կորուստը, սրտի ներքին չար որակը: Սակայն նմանակը թող չմոռանան, որ «անողորմների անողորմ դատաստան է լինելու» (Դալ. Բ 13): Եվ նրանք ու մեկը բոլորս միշտ ինչեքն են այս բառերով, նրանք անապական կնկնելն ու կկշտանան՝ այն ամեն խոսքով, որ դուրս է գալիս Աստծու քերականից» (Մատթ. Դ 4):

Զյուրբակյեց
Դայկ ԿԱՐԱԴԵՅԱՆԸ

ԻՌԱՆՆ ՏՈՐՈՒՍԿԻ

Սկզբը՝ թիվ 2-7

Երբ Դավիթը բազմավոր փախչում էր իր դեմ ապստամբած իր անհնազանդ որդի Արեսաղոմի երեսից, Սափուղի ցեղից մի մարդ Սեմեին անունով, Դավիթից առաջ վազեց և սկսեց նրան դաժանազան բառերով անարգել։ «Հետացիր, հեռացիր, մարդասպան, ածորեն»։ Տերը քեզ վրա է քերել Սափուղի տան ամբողջ արյունը, որովհետև նրա փոխարեն դու բազմավորեցիր։ Տերը բազմավորությունը տվել է քո որդի Արեսաղոմին, և դու զորքատարության մեջ ես, որովհետև դու աշխարհաբար մարդ ես (Բ Թազ. ԺԶ 5-8)։ Ահա՛ մարդկային չարությունն աշխարհից օհրհման։ Դավիթը այսպես անարգելը տեսնելով՝ գործադրամատար Հովադի եղբայր Արեսաղն ասաց. «Ինչո՞ւ է այս աստված շուն անիծում իմ տեր արքային։ Գնամ, նրա գլուխը կտրեմ»։ Բայց բազմավորը, իր այսպիսի անարգանք մեջ տեսնելով Աստծո թույլտվությունը, պաշտպանեց իրեն հետապնդողին՝ ասելով իր ուղեկցներին. «Թողե՛ք նրան, քո ճակատի այդպես, քանզի Տերն է նրան ասել, որ անիծի Դավիթին։ Եվ ո՞վ կարող է ասել ինչո՞ւ այդպես արեցիր»։ Սեմեին մեծ հանգամանք գործեց՝ Դավիթին անիծելու, որովհետև, թեև Աստված նրան գործածեց իբրեւ գործիչ՝ բազմավորին անարգելու համար, սակայն Սեմեի չար կամքի պատճառով չէր։ Նա պարզապես իմաստուն կերպով գործածեց այն՝ Դավիթին պատժելու համար։

Մեզանից յուրաքանչյուր Դավիթի պես պետք է մայի չար մարդկանցից իրեն հասցվող հարվածներին ու թշնամությանը. այդ մարդկանց կամքը անմեղորդ Աստված գործածում է կամ անհնազանդներին խրատելու, կամ մեղավորներին պատժելու համար։

Մը Դոդրեթուր պատմում է, որ աստվածահաճու կյանքով ապրող մի ձեր մի քանի

ԱՍՏՎԱԾԱՅԻՆ ՆԱԽԱՆԱՍՏՈՒԹՅՈՒՆ

օրվա ընթացքում չէր կարողանում կերակուր ընդունել հիվանդ ստամոքսի պատճառով։ Նրան սպասանորոգը, կամենալով ձերկել կերակուր տալ, մտածում է նրա համար պատրաստել ավելի համեղ ու անդարար կերակուր։ Կերակուրը պատրաստելու համար՝ իրար ճմամ երկու ամաններից մա սխալմամբ վերցնում է այն մեկը, որում պահվում էր փչացած հին ձեթ։ Այսպիսով չնայած ձեթին հաճույք պատճառելու իր բարի ցանկությունը՝ նա, նրա կերակրի մեջ մեղրի փոխարեն փչացած ձեթ առատորեն լցնելով, նրա համար այնպիսի կերակուր է պատրաստում, որը նույնիսկ քաղցած շունը չէր ուտի։ Հիվանդը հենց փորձում է իրեն մատուցված կերակուրը, իսկույն հասկանում է, որ այն պատրաստողը սխալ է թույլ տվել, սակայն լուռ է և դժվարությամբ ուտում։ Հետո, երբ ստամոքսն այդքան ի վիճակի չի լինում այն ընդունելու, գլուխ դնում է առանց կերակրի անպիտանության մասին որեւէ բան ասելու։ Սակայն ծառայողը սկսում է նրան համոզել, որ ավելի շատ ուտի այդ սքանչելի կերակրից՝ ասելով. «Ես այն մեծ եռանդով ու սրտանց եմ պատրաստել, այն քո առողջությունը կամրապնդի»։ Բարի ձեռք ու միայն ոչ մի բարկացուցու խոսք չի առում ծառայողն, այլևս նույնիսկ մտքում չի քարկանում և կերակրից երաժարվում է միայն ասելով. որ արդեն հագնեց է և այլևս չի կարող ուտել։ Այդ ժամանակ ծառայողը, ինքն էլ կերակուրը բերանը տանելով, իսկույն ընկնում է ձեթի ոտքերն ու դառնություն ասում. «Սպանեցի քեզ, ազնիվ հայր, ինչո՞ւ եր լուրջաբար քաղցրի իմ անդառնալի սխալը»։ Մի խոսովվիր, որդյակ իմ, եթե Աստված համբը, որ ես քաղցր բան ուտեի, ապա դու ինձ քաղցր բան կրեցիր»։ Այստեղ ար Դոդրեթուր նշում է, որ ձեթը ճիշտ է ասել, որ եթե Աստված կամենար, որ իշկված ձեթը համեղ կերակուր ուտեի, ապա

թույլ չէր տա, որ ծառայող եղբայրը սխալվեր, կամ էլ փչացած ձեթը կարծրացներ։ Այսպես՝ այս ձեթի պես է վարվում ամեն ոք, ով ամեն ինչում ճանաչում է Աստծո նախախնամությունը։ Նա ոչ մեկի մեջ չի կամենում տեսնել չարատություն, ոչ որի չի կասկածում, այլ իսկապես ընդունում է, որ իր հետ պատահող ամեն ինչ Աստծո նախախնամությամբ ու կամքով է լինում։

Կոտսանդնուպոլսում հույն քաղաքի Իրենեն, մի անարգ ծառայի ձեռքով գահընկեց արվելուց հետո, դիմում է Աստծուն հետևյալ խոսքերով. «Շնորհակալ եմ Հեզ, Տեր, որ Դու ինձ՝ անարժան որդիս, բարձրացրիր քաղաքական գահին։ Սակայն քանի որ Դու Ինքը թույլ տվեցիր, որ ես դարձից գրկվեմ, համարում եմ դա իմ մեղքերի հետևանք։ Թող Հեզ կամքը կատարվի ինձ համար։ Թող ամեն չար ու քարի բանի մեջ Տիրոջ անունն օրհնյալ լինի»։ Գնդարիտ է այն, որ ոչ ոք մեզ վնասել չի կարող, եթե մենք ինքներս մեզ չվնասենք։ Ուստի իրավացիորեն է երանելի Օգոստինոսն ասում. «Հավատա՛ Տեր Աստծուն առանց որեւէ կասկածի և քեզ ամբողջապես Նրան հանձնիր, որքան կարողություն ունես, եւ այդքան՝ Նա քեզ չի մերժի, չի դադարի քեզ Իր մոտ բարձրացնելուց և ոչ մի չար բան թույլ չի տա քեզ համար, քեզվուր ու լինես աղքատ ու անմեղ մեղք»։ Այս խոսքը յուրաքանչյուր որ պիտի կատարելապես իմանա և ամուր մտապահի հետևյալը. առանց Աստծո կամքի կամ թույլտվության ոչ մի վատ բան չի կարող մեզ պատահել, ոչ սատանան, ոչ էլ որեւէ մարդ չի կարող մեզ վնաս հասցնել, եթե Աստված թույլ չտա։ Պետք է սրտանց հավատալ, որ բեւե ամենամաճող դժբախտություններն անգամ մեզ պատահում են Աստծո՝ որպես գերազույց թաղավորի, տնօրինությանը, սակայն դրանք մեզ ուղարկվում են ողորմած Հորից

մեր օգտի համար՝ մեզ խրատելու և ուղղորդելու բերելու համար մեր կեղծիքների ու մեղքերի պատճառով։ Հետևաբար, ոչ ոք չի կարող մեզ վնասել, մեզանից բացի։

Շարունակելու

Թարգմանություն՝ Ս. ՍՍԱՐԴՆԱՅԱՆ

«Խաղաղություն-Ա» երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունը եւ կարիքավոր խավը

1999 թ. փետրվարի 6-ին Էջմիածին քաղաքում տեղեկեց «Խաղաղություն-Ա» երիտասարդական հասարակական կազմակերպությունը։ Այն ոչ շահութաբեր, ոչ քաղաքական կազմակերպություն է։ Մտեղծման օրվանից այն աջակցում է անապահով, հաշմանդամ, ծնողազուրկ երեխաներին։ Կազմակերպությունը նաեւ իր ակտիվ աջակցություն է բերում չվստահված երեխաներին մկրտելու գործում։

Կատարված աշխատանքներն են՝

1. 1999 թ. մայիսի 1-ին «Խաղաղություն-Ա»-ն Հայ Առաքելական եկեղեցու «1700-ամյակի» գրասենյակի եւ մի շարք այլ հասարակական կազմակերպությունների հետ մասնակցություն ցուցաբերեց մարտի և եկեղեցիների միջազգային մաքրմանը եւ քարեկարգմանը։

2. 1999 թ. դեկտեմբերի 11-ին Լոյս Ցորից «Արմենիա Բեիորեթ» հայկական շաքարաթերթում առաջին անգամ տպագրվեց կազմակերպության գործունեության մասին։

3. 2002 թ. դեկտեմբերի 22-ին «Խաղաղություն-Ա»-ն Ֆրանսիայի արտակարգ եւ լիազոր դեսպանի ներկայությամբ մկրտեց 65 անապահով ընտանիքի երեխաներին։

4. 2007 թ. մարտի 15-ին, շարունակելով իր առաքելությունը, մկրտեց ևս 10 երեխան։

Այն կազմակերպություններին, որոնք կցանկանան համագործակցել «Խաղաղություն-Ա» երիտասարդական հասարակական կազմակերպության հետ, խնդրում ենք դիմել ք. Էջմիածին, Աթուրյան 24 շ., 18 բ. հասցեով, հեռ. (0231) 4-84-00

Email peace-a99@yahoo.com

Մեղսորդություն ԻՌԱՆ

Սկզբը՝ էջ 5

Երանելի Հովհաննեսն ու ճգնավորները սկսեցին իրար մեջ խորհել ու ասել, որ այս եղբայրը մեծ մարդ է և կարող է բարեպաշտության թոխչներ գործել։ Եվ երանելի Հովհաննես Կարճիակ արդեն նրան իր խոցը տարավ և սկսեց տողերեցել վաճակա՛կ կնար։ Եվ իսկապես էլ նա դարձավ մեծն Արսենը՝ լցված Սուրբ Հոգու շնորհներով։

Ես սա ձեզ անապատաբանների կյանքից օրինակ բերեցի։ Իսկ այժմ կերեմ մեկ այլ օրինակ, թե ինչպես մարդիկ, աշխարհում ապրելու, հասել էին հոգեւոր հնազանդության այնպիսի մի վերելքի, որ թույլ էր տվել նրանց քայքայման առաջին կատարելության աստիճաններով։

Մի անգամ երանելի Անտոն Մեծին մի ծայր ասաց. «Անտոն, ահա դու այդպես էլ շխատար Արքայանդրայում ապրող այն կաշեգործի հոգեւոր կատարելությանը»։ Այդ ժամանակ երանելի Անտոնը, որ մշտապես ջանում էր իր սրտում տեղ տալ այն բոլոր առաքինություններին,

ՀՊԱՏՈՒԹՅԱՆ ԵՎ ԽՈՐԱԲՈՒԹՅԱՆ ՄԱՍԻՆ

որ գործվում էին ոչ միայն անապատականների, այլև բնիհարապես ուժգեղ բրիտանյայի կողմից, բողեց անապատը և ուղեւորվեց դեպի Ալեքսանդրիա։ Հասավ այդ քաղաքում քաղաքում ու աստվածային ցուցումով գտավ այն տունը, որ ապրում էր կաշեգործի, նա, ով իր առաքինություններով գերազանցում էր երանելի Անտոնին։ Եվ ահա նա մտավ այդ տունը և խոնարհվելով կաշեգործի առջե՛ք՝ ասաց. «Ասա՛ ինձ, մարդ Աստծո, թե ինչ հեղուկություններ ես գործում այստե՛ղ՝ աշխարհում, որ ես հանում քեզ եկել հասել եմ այստե՛ղ՝ բողեցելով անապատը։ Ասա՛ ինձ, թե ինչպես ես դու կատարում քո փրկության գործը»։ Այս խոսքերից զարմացած Աստծո ծառան պատասխանեց նրան. «Աբբա՛, ես ի՞նչ հեղուկություններ կարող եմ գործել աշխարհում։ Գնմում աշխատանքի, խորհելու ոչ մի քարի բան չեմ անում, բացի այն, որ ամեն անգամ, երբ վեր եմ կենում գիշերային իմ անկողնում ու գնում աշխատանքի, խորհելու եմ. «Տեր Աստված, բողեց այս քաղաքում փրկվելու եմ, քանզի նրանք արդար գործե՛ն եմ կատարում, իսկ ես միայն եմ, որ որպես անօրեն՝ պիտի կործանվեմ։ Աստված իմ, ողորմի՛ր ինձ։ Եվ դա ես անում եմ ողջ օրվա ընթացքում ու երբ գալիս եմ բնելու, կրկին խորհում եմ, որ բողեց կարծանաման Աստծո արքայությունը, եւ միայն եմ ձեզ գրկվելու այդ փառքից»։

Զարմացավ Մեծն Անտոնը և իր խոնարհությունը բերելով կաշեգործին՝ ասաց. «Իրապես, դու՛ որպես մի քարի անկողնում, տանը մտած ձեռք ես բերել Աստծո Արքայությունը։ Ես, երկար տարիներ գտնվելով անապատում, տարիներ շարունակ գործից գործ, պահից պահեք, ժուժկալությունից ժուժկալություն գործադրելով, դեռեւս չեմ հասել հոգու մեծն վիճակի, ինչից դու ես հասել»։

Ահա՛, փրկելի՛ եղբայրներ ու թույրեր, օրինակն այն բանի, թե ինչպես մարդիկ, ապրելով աշխարհում, հաճո՛ւ եմ դարձել Աստծուն ոչ այլ ինչով, եթե ոչ խոնարհությամբ։ Իսկապես էլ՝ արտառող չոյն չկա այստեղ, մի սրան տեսեք, ընդամենը մտածել, որ բողեց բարի եմ, իսկ մեք դա ես վաճում եմ։ Իսկ ես կասեի, որ դա իսկապես ի՞նչ փրկելու ճանապարհ չէ մեզ ու ձեզ համար, դա ընդունելի միջոց է։ Դա մեզանից առանձնապես

հեղուկություն չի պահանջում։ Ընդամենը ինքը քո ներսում պետք է հասնես այն անկեղծ գիտակցությանը, որ այնուամենայնիվ մենք մեղավոր մարդիկ ենք, եւ սա արդեն մեծ բան է։ Եվ ո՞չ միայն ասել, որ ես մեղավար եմ։ Ո՛չ, դա բավական չէ։ Իսկ ահա հասնել գագաթնմանից այն լիարժեք գիտակցությանը, որ իսկապես ընդունեմ, որ մեղավար մարդիկ ենք, եւ եթե մեղավորներ ենք, ապա չենք կարող որեւէ մեկի անվերապահորեն դատել, վրդովել, հակաճառել կամ առարկել, առավել եւս՝ բարկանալ կամ զայրանալ որեւէ մեկի վրա։ Իհարկե՛ ոչ։ Իսկ եթե մենք ընդունեմք այն, ինչի մասին արդեն ձեզ հետ միասին լսեցինք, եւ ջանաք այն իրականացնել մեր կյանքում, այսինքն՝ մերժեմք հպարտությունն ու ընդունեմք իրական հոգեւոր խոնարհությունը, ապա հավանաբար, հակառակ, կհաջողենք փրկության մեր ճանապարհին։

Եվ այսպես՝ Աստծո օգնությամբ մեր սրտերում ամբարներ քարին քարու վրա եւ հոգեւոր կատարելության աստիճաններով բարձրանա՛մք ու հասնեմք հավիտենական կյանքին՝ մեր Տեր Հիսուս Քրիստոսով, Որին Հոր եւ Սուրբ Հոգու հետ միասին վայել է փառք ու պատիվ հավիտյան հավիտեցից։ Ամեն։

Թարգմանություն՝ Սյուզաննա ՎԱՐԴԱՆՅԱՆ

ԵՐԻՍՏՈՆՅԱՆ ՀԱՅԱՍՏԱՆ

Կրկնական, մշակութային, լրատվական երկշաքաթաթերթ

Հիմնադիր՝

Մայր Աթոռ Սուրբ Էջմիածին

Հրատարակիչ՝

«Երիտասարդ Հայաստան» թերթի

խմբագրություն

Գլխավոր խմբագիր՝

Աստուրիկ Ստամբուլյան

Գրանցման վկայական՝ 624

Խմբագրության հասցեն՝

Ք. Կաղարշապատ, ԶԿ

Հեռախոսը՝ (0+231) 54510

Ստոր. տպագր. 2.5.2007 թ.

Տպաքանակը՝ 2500 Գինը՝ 50 դրամ